

פרוטרקורל מס' 335
מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ד', י"ד באייר, תשל"ג
(16.5.73), שעה 8.30

נ כ ח ר :

חברי הועדה:

היו"ר י. גולדשמידט
א. אנקוריון
ר. ארזי
ש.ז. אברמוב
י. ארידור
מ. ביבי
ג. האוזנר
ש. פרידמן
ח. צדוק
י. קורן
י.ה. קלינגהופר

מוזמנים:

ד"ר מ. גלט - מטעם משרד המשפטים
ד"ר א. ידין - " " "

ר. פלחי - מזכירת הועדה

רשמה: מ. טרלו

סדר היום:

1. פקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח - 1948
הצעת שר המשפטים בהבר תיקון טעות בחוק המכר
(מכר טובין בין-לאומי), תשל"א - 1971
2. חוק יסוד: הממשלה (תיקון), תש"ל - 1969
הצעת חוק ל"ז (חה"כ ארזי)
3. חוק סדרי משפט ומינהל (תיקון), תשל"ג - 1972

היו"ר י. גולדשמיט:

אני פותח את הישיבה.

הצעת שר המשפטים בדבר תיקון טעות בחוק המכר (מכר טובין בין-לאומי),
תשל"א - 1971

היו"ר י. גולדשמיט:

קבלתי הודעה משר המשפטים על טעות הדפוס
שנפלה בהדפסת חוק המכר.

א. ידין:

אנחנו מבקשים לתקן את חוק המכר (מכר טובין
בין-לאומי). החוק הוא קצר, בן 6 סעיפים,
שמכניס לדיני הארץ את נוסח האמנה הבין-לאומית, בנוגע למכר בין-
לאומי של טובין. התוספת לחוק שלנו כוללת את הנוסח העברי של הנוסח
האחד שנקבע באמנה בין-לאומית בשנת 1964 בשפות אנגלית וצרפתית.
בסעיף 50 כתוב (מצטט). בסעיף 51 כתוב (מצטט). ההוראה נהוגה גם
אצלנו, הקובעת, שבמקרה של הפרת החובה למסור מסמכים, חלות אותן
התרופות שחלות על הפרת החובה למסור את הסחורה עצמה.

בהפנייה לסעיפים האלה נפלה הטעות שאנחנו
מבקשים לתקן. ההתייחסות לסעיפים 41 - 49 נכונה. אולם כאשר מדברים
על תרופות בשל איחור או בשל מסירה במקום לא נכון, מתייחסים לסעיפים
32 - 34 וזה מוטעה. הסעיפים הנכונים הם: 24 - 32, הם הסעיפים
המתאימים. לכן את זה אנחנו מבקשים לתקן. הטעות היא במספור בלבד.

י. ארידור:

לצערי אינני מוצא אסמכתא שלפיה אנחנו
יכולים לפעול. אין זו טעות שנפלה בנוסח
חדש או משולב, או טעות הדפוס בנוסח שנתפרסם ברשומות. אין טענה מצד
פרופ' ידין, וגם בדברי ההסבר שהוגשו לנו זה לא נאמר, שזו טעות הדפוס
נאמר שנפלה טעות בהעתקת האמנה מקורו לנוסח העברי... אין זו טעות
בהעתקת הנוסח שקיבלנו ושאושר ע"י מליאת הכנסת. אנחנו אישרנו נוסח
מוטעה. זו טעות שלנו ולא טעות הדפוס. לכן צריך לקבל חוק לתיקון.
בועדה אישרנו בדיוק מה שנדפס ואיננו יכולים לבוא בטענות על הסופר
שהדפיס לא מה שאישרנו. לגבי הנוסח שפורסם ברשומות אנחנו מוגבלים
לטעות הדפוס. לגבי הנוסח החדש, היה צריך אישור הועדה לפי הצעת שר
המשפטים. לגבי טעות הדפוס, אין סמכות לוועדה לאשר או לא לאשר.

מכל הסיבות האלה אני מציע שלא נאשר את
הדבר ונמליץ לפני שר המשפטים, להגיש הצעת חוק לתיקון פקודת סדר
השלטון והמשפט - ואני לא ממליץ ללכת בדרך זו; או הצעת חוק רגילה
לתקן את הטעות.

היו"ר י. גולדשמיט:

מפנה לסעיפים 177 ו-178 לתקנון.
אני רוצה לצטט סעיף 10א(ב). אני חושב
שתאורו של חה"כ ארידור תואם מה שנאמר בסעיף (ב) שבנוסח החוק,
כפי שנתקבל, נפלה טעות. הטעות היתה שהעתקנו מספר סעיפים לא
נכונים. רצינו לכתוב 24 - 32, כי זה תואם את הסעיפים הרלבנטיים
מן האמנה, אבל בטעות הכנסנו בנוסח החוק שנתקבל, את המספרים הלא-
נכונים. השגיאה שלנו היא לשונית טכנית או פליטת קולמוס או טעות
הדפסה. לכן נדמה לי שסעיף 10א(ב) מסמיך אותנו לאשר את התיקון
הזה ולהביא אותו לאישור הכנסת.

א. אנקוריון:

אני מסכים לדעת היו"ר. בסעיף 10א(ב)
כתוב גם "כיו"ב" אם זה לא נכנס למסגרת
תאמורה, זה נכנס למסגרת של "כיוצא-באלה".

ג. ארזי:
אני תומך בעמדת היו"ר. אילו היתה זו החלטה רק של הועדה; יתכן שחה"כ ארידור היה צודק. אבל זו החלטה של הכנסת. חה"כ ארידור מציע ששר המשפטים ייזום הצעת חוק שתעבור קריאה ראשונה, שניה ושלישית. על מה נדון? הענין ברור. אין צורך להכביד על החקיקה. לכן אני תומך בעמדת היו"ר.

היו"ר י. גולדשמידט:
אני מכנה את ההקפדה של חה"כ ארידור. היתה הזדמנות אחרת כאשר הועדה התלכטה מאד עד שמצאה לנכון לאשר תיקון. טענתו העיקרית של חה"כ ארידור היתה, שהסמכות הזאת ניתנת לטעות וטיפול לאחר קבלת החוק, עד לפרסום. על זה אני אומר שסעיף קטן (ב) אינו מאשר את הטענה הזאת, אלא כולל גם את הליכי קבלת החוק. לכן אני חושב שהסמכות מכסה את המקרה שלפנינו.

י. ארידור:
גם לפי הסעיף שציטט היו"ר, אני לא יכול להבין איפה נפלה הטעות. היא היתה צריכה ליפול בנוסח החוק שנתקבל בכנסת. בנוסח הזה לא נפלה טעות כי הוא נתקבל כפי שאנחנו אישרנו. אם היתה טעות בנוסח הזה, אז הטעות איננה לשונית טכנית, היא איננה פליטת קולמוס. כאשר מעתיקים מספרים של סעיפים והיה שינוי במספרים בכיוון אחד ולא בכיוון אחר, אני לא רואה בזה פליטת קולמוס, שיבוש של העתקה. אנחנו העתקנו את הסעיף הלא נכון. היינו צריכים לשנות פה מספרים. השיבוש קרה לא בכך שהעתקנו לא נכון, אלא בזה שהעתקנו זאת. האם אפשר לומר שהעתקה נכונה היא פליטת קולמוס? פליטת קולמוס היא כאשר אתה מתכוון לדבר אחד וכותב דבר אחר. "כיוצא באלה" מתכוון לאי זהות בין הכוונה ובין הרישום. ההעתקה היתה נכונה. אם יש לך מקור, אתה מעתיק אותו נוסח שאת מגיש עם שיבוש. כאן לא היתה העתקה משובשת אלא המקור היה משובש. אין זו טעות לשונית טכנית. טעות דפוס היא כאשר יש טעות בהדפסה. למה לנו להאשים את הדפוס? הוא הדפיס מה שנתנו לו.

א. ידין:
אם השתמשתי בכיטוי "טעות דפוס" וע"י כך הטעיתי את חה"כ ארידור, אני חוזר בי. לא התכוונתי לטעות דפוס אלא טעות במשמעות סעיף 10א. מה שנוגע לעצם התיקון, הדבר כבר הוסבר. חה"כ ארידור התעלם מהמשמעות של הסעיף הזה. הסעיף רצה להכניס דרך מקוצרת להתגבר על דברים אלה? אילו היה התיקון המוצע משנה את תוכנו של החוק, היה חה"כ ארידור צודק בכך שאת זה לא עושים בדרך של תיקון טעויות. אבל מכיון שפה ברור שיש טעות, והוא הסביר את זה, המקור היה נכון, ההעתקה לא היתה נכונה, והמספרים התבלבלו. זו אחת הטעויות הלשוניות במלאכת הדפסת חוקים. בטיוטה מפנים לסעיף אחד ואחר-כך מתברר שלא התכוונו לסעיף הזה אלא לאחר. ברור שהכוונה היתה לסעיף שלא נזכר, והאיזכור של הסעיף שהוזכר, היה בטעות. לכן באים לתקן את זה. זה המקרה שלפנינו ואני מבקש לאשר זאת.

היו"ר י. גולדשמידט: אנחנו נצביע

ה צ ב ע ה

בעד אישור בקשת שר המשפטים לתקן את המספרים - הרוב
נגדה 1 -

ה ר ו ח ל ט
להעתיק לבקשת שר המשפטים ולהעביר לפליאה את התיקון המוצע בחוק המכר, בסעיף 51, במקום "32 עד 34" ייכתב: "24 עד 32"

2. חוק יסוד: המשלה (תיקון), תש"ל - 1969
הצעת חוק ל"ז (חה"כ ארזי)

היו"ר י. גולדשמיט: כבר היה דיון בחוק זה. אני מבקש מחה"כ ארזי להציג את העניין כפי שהוא רוצה להעמיד אותו עכשיו לפני הועדה, מתוך תקווה שהועדה תכריע בגורלה של ההצעה הזאת לכאן או לכאן.

ר. ארזי: אני מבקש לתקן בנוסח החוק, כפי ששר המשפטים הציג, במקום "יהיה פסול לכהן" לכתוב: לא יכהן.

היתה הצעה של חה"כ קלינגהופר, להשוות את הנוסח לנוסח סעיף 24 לחוק הבחירות. ההבדל הוא בזה, ששם נאמר גם "עובד בכיר" ואין שם אזכור של שופט. אני אמרתי שאינני מתנגד לזה שהניסוח יהיה זהה, אם כי אני סבור שלשופט יש משמעות מיוחדת. אני משאיר את זה להכרעת הועדה.

היתה שאלה נוספת, במידה שהוחלט להכניס את השופט, על איזה שופטים זה יחול, האם לכלול גם זיינים. גם בעניין זה לא אתנגד לכלול גם אותם.

היתה שאלה בקשר ל-100 יום. מי שהוא יכול לטעון שזאת תקופה קצרה מדי. אני הצעתי 100 יום בהסתמך על מה שנאמר על המועמדים לכנסת, שעליהם להתפטר 100 יום לפני הבחירות מתפקידיהם.

אם הועדה סבורה שבחוק זה צריך גם לכלול עובד בכיר, אני לא אתנגד לזה.

י. ארידור: אינני מבין את ההגיון שבהצעה. אם הכוונה היא להגביל את הכניסה של קצין בכיר מהצבא לממשלה, מה הנימוק? הנימוק הוא שאסור להכניס פוליטיקה לצבא. האם 100 ימים אלה קובעים? 100 ימים אינם מעלים ואינם מורידים. לא הייתי רוצה לתת יד להטעיה ציבורית, כאילו זה הפתרון. הפתרון הוא בטכניקה של ניהול שיחות עם קצינים בכירים.

י.ה. קלינגהופר: אם תהיה תמיכה עקרונית ברעיון שבהצעת חה"כ ארזי לקבוע 100 יום לגבי מועמדים לשרים, המדובר במקרים שהשר יהיה חבר-כנסת. אם הוא חבר-כנסת, הוא עבר את ה"צינון" הזה. הדבר חל על עובדי מדינה בכירים ועל קציני צבא הקבע. לגבי האחרים, אין חומרה כזאת של 100 יום. עובדי מדינה בדרגה נמוכה יותר, נפסק זמנית שירותם הפעיל, אבל הם נשארים בסטטוס של עובדי מדינה. אם הם לא ייבחרו, הם יחזרו לעבודתם. אם הם כעבור כמה שנים עוזבים את הכנסת, הם יכולים לחזור לשירות המדינה באופן אוטומטי.

פה יש הבחנה בין שופטים וקציני צבא הקבע מצד אחד, ובין שאר האישים המפורטים בסעיף 7 לחוק יסוד הכנסת, עליהם לא חל האיסור של 100 יום, אפילו לא כמועמדים לכנסת. יש בזה טעם לפגם. הדבר נעשה על סמך הנסיון בשנים האחרונות. מחר זה יכול לקרות לגבי רב ראשי, שהיום הוא רב ראשי ומחר יהיה שר. אני חושב שעלינו ללכת לפי עקרון, ולא לפי מקרים מסוימים שקרו. גם לגבי מבקר המדינה זה יכול לקרות, יכולים לדון אתו שמת יהיה שר בממשלה. אינני יודע מדוע צריך להקל על מבקר המדינה? אם מקבלים את העקרון, צריך להרחיב אותו על כל אלה שכלולים בסעיף 7 לחוק יסוד: הכנסת. זה לא צריך להיות מכוון לאישים מסוימים.

ח. צדוק:

נדמה לי שבהצעה כרוכים שני נושאים
שכל אחד מהם שייך לסוגיה אחרת.

יש בסעיף 56 לחוק הבחירות לכנסת
רשימה של סוגי עובדים שלא יכולים להיות מועמדים אלא אם כן
פרשו 100 יום לפני יום הבחירות.

השאלה הראשונה שצריכה להשאל בקשר עם
מקרה שהיה, הנוגע לכנסת ולא לממשלה, - האם צריך להוסיף לרשימה
הזאת סוגים נוספים? למשל שופטים.

אפשר גם להתווכח אם 100 ימים לפני
הבחירות זה סידור טוב. אם קבלנו את העקרון של 100 ימים, אני
לא רואה סיבה מדוע מנכ"ל של משרד ממשלתי או קצין בקבע צריך
לדרוש ממנו 100 ימים לפני הבחירות להתפטר מתפקידו כדי להיות
מועמד לכנסת, ואילו שופט יכול היום להתפטר ומחר להיות מועמד
לכנסת. זה חלק מהנושא שמחייב תיקון.

אילו היה הסדר שכל השרים הם חברי-כנסת
הבעיה היתה מסתיימת.

השאלה מתעוררת כי אצלנו תיתכן אפשרות
ששר לא יהיה חבר-כנסת. אני חושב שגם לגביהם צריך לחתור
להסדר כזה; ולחתור לכך שהרשימה תהיה מלאה ולא תהיה מבוטסת דוקא
על מקרים שהיו.

אני מציע שהועדה תטפל בשני הנושאים
יחד, במקביל, כדי להניח על השולחן חבילה שהיא מבחינה הגיונית
שלמה. צריך לברר אם ההסדר של 100 יום חל על כל מי שהוא צריך
לחול עליו. הגענו למסקנה שרשימת המועמדים לכנסת צריכה השלמה
וכן שצריך להחיל את אותו הסידור גם לגבי מועמדים לשרים.

היו"ר י. גולדשמידט:

היו שתי הצעות חוק פרטיות שהגיעו לוועדה
הזאת. אחת של חה"כ וורטמן ואחת של
חה"כ מלמד. עובדה הצעה של חה"כ ארידור, וורטמן ושלי. אחר-כך
חה"כ ארידור ביקש לצאת מההצעה. והצעת חה"כ ארזי הועברה לקריאה
טרומית ואחר-כך אלינו לטיפול לקריאה ראשונה. ההצעה של חה"כ וורטמן
ושלי עדיין לא עברה את הקריאה הטרומית. לכן אי אפשר לאחד את
הטיפול בשניהם.

חה"כ קלינגהופר טוען: או הכל, או לא כלום.
בכל זאת יש רק מבקר מדינה אחד ויש מאות קצינים בדרגות סגן אלוף
ומעלה שיכולים לבוא בחשבון למשרה כזאת. לדעתי אין סבירות גדולה
שקצין בדרגת סג"מ יוזמן להיות חבר ממשלה... הוא הדין לגבי רבנים
ראשיים. אם כי יתכן שרב ראשי יוצא כשר בממשלה, וכן גם מבקר המדינה.
יש לשקול עד היכן אנחנו רוצים להיות עקביים. בצבא גם גיל הפרישה
נמוך מאד מה שאין כן לגבי שופטים. זה, כמובן, איננו שולל את
האפשרות, שגם דיין בגיל 40 יוכל לעבור לתפקיד פוליטי בכנסת או
בממשלה. מבחינה עקרונית, אי אפשר לסתור את הטעון של חה"כ קלינגהופר.
חה"כ ארזי אומר, שאם הוא לא יכול לתקן את העולם כולו, הוא
מתחיל לתקן אותו בשתי פינות, הוא הציב את הצבא ואת השופטים.
שם יש מאות רבות של אנשים פוטנציאליים. שני אלה הם שני תחומי
עיסוק שבהם הרגישות הציבורית קיימת.

הגבול שקבענו הוא 100 יום. יתכן שינהלו
עמו מו"מ 4 חודשים לפני זה, נגד זה אין לנו אפשרות להתגונן.
אם אדם מתבלט בתחום שלו, יכולים גם להציע לו משהו בתחום הפוליטי.
לגבי השופטים, צריך לקבוע איזה מהם יכללו. הייתי גם מעדיף
שלגבי הקצינים ייאמר מאיזו דרגה זה יכול. היות וזה חוק יסוד
הייתי אומר שהדבר הזה עדיף שייאמר במפורש.

מ. ביבי:

לי נראית ההצעה היובית. יש מקום להעלים את הפעגל. אין זה טוב שופט או קצין בכיר היושבים היום בתפקידם לא כאנשי מפלגה יכהנו למחרת כאנשים פוליטיים. הדבר הזה הוא בבחינת פגם ציבורי שקשה לשאת אותו וראוי הוא לתיקון. אם בן אדם חושב לעבור לתחום אחר, זכותו היא, אבל שלא יצטרך לפגוע בפעמד של שופט או קצין בכיר הרחוקים מענייני פוליטיקה. לכן נראית לי ההצעה של חה"כ ארזי ואני תומך בה.

ג. האוזנר:

עלינו להתייחס להצעה שלפנינו כפי שהיא. גם אם יש שטחים גובלים בענייני הכנסת או בענייני הרשויות המקומיות, עלינו לתת דעתנו על ההצעה שעברה קריאה טרומית, והיא אצלנו להכנה לקריאה ראשונה. הכנסת חייבה את הדבר משום מעשה שהיה. וכן משום שההצעה הזאת מכוונת לשתי משבצות מאד רגישות - שיפוט וצבא - יש גם משבצות רגישות אחרות, אבל אם ברצה למצות את כל הרשימה, מעשית לא נעשה את המלאכה שהכנסת הטילה עלינו. עלינו הוטל להכין לקריאה ראשונה נושא זה. אם אפשר, מבלי לעכב את התהליך, להוסיף עוד משבצת אחת, לא אתנגד. לדעתי אלה הם שני דברים חשובים.

אני מציע שנשקול את ההצעה כמות שהיא, על מגבלותיה. אני מחייב אותה כמות שהיא.

צודקים האומרים מדוע רק 100 יום? זה מספר שהתקבל אצלנו. אולי זה לא מספיק, אבל זה כבר מקובל כתקופת צינון לעניינים כאלה, אז גם פה יפה התקופה הזאת. זה טוב לאדם ולציבור ולהגינה הציבורית, שיש תקופת ביניים בין מילוי תפקיד בטחוני או שיפוטי, לבין מילוי התפקיד הנכבד של שירות במדינה. אני מחייב את ההצעה ומציע שנעביר אותה לקריאה ראשונה.

י. ארידור:

בהנחה שמחייבים את ההצעה, אינני מכין את המלים "נפסקה כהונתו באותו תפקיד". לא נאמר שהוא צריך להשתחרר מהצבא. אני מצטט סעיף 7 מחוק יסוד: הכנסת. חה"כ ארזי לא מציע לכתוב: חדל להיות בשירות קבע" אלא הוא מציע: חדל לכהן בתפקיד.

היו"ר י. גולדשמידט:

הכוונה ברורה ורק צריך לתקן את הנוסח.

ש. פרידמן:

אני מקבל את ההנחה שאין אנחנו מתקנים את העולם, ובכל זאת ההיקף נראה לי מסובך. לאחר שההצעה הזאת חיכתה שלוש שנים ומעלה, נדמה לי שניסל ממנה העוקץ שאפשר היה למצוא בה, שהיא מכוונת כלפי איש זה או אחר. הרבה חקיקה נעשית משום מעשה שהיה.

לגבי השאלה של 100 יום, חה"כ ארזי לא נתן את דעתו למצות את המשמעות של 100 יום.

גם אני רוצה להגדיר מדרגה מסוימת של קצונה, שהחוק יחול עליו. לא נראה לי סביר שהמדובר כאן בקצונה נמוכה. אני חושב שרצוי לתת ביטוי לכך.

א. ידין:
לגבי הכנסת לא הבחינו. דובר על קצינים בשירות קבע.

ש. פרידמן: אין להניח שהחבר יחול על חברות בממשלה.

לגבי השופטים אני מתלבט יותר. המציאות איננה כזאת שכל שופט יהיה מועמד לתפקיד בממשלה. איך לבטא את זה בצורה שתהיה פוגעת במידה המינימלית ביותר בעקרון שכל שופט צריך להיות נייטרלי, ומאידך להבטיח שהדבר הזה יבוא לידי ביטוי - אין לי הצעה קונקרטית כרגע.

בכפוף לזה, אני בעד הצעת חה"כ ארזי.

י.ה. קלינגהופר:
אני לא מודע לקושי הזה שהצעת משהו שחורג מגדר הנושא. במיוחד לגבי הצעות חוק פרטיות, שעברו את השלב המוקדם, הנוהג הוא ליברלי, ורואים את סמכות הועדה יותר רחבה מאשר בקריאה ראשונה. אני מבין שאפשר לחלוק על גישתי לגופה, אבל לא מבחינה תקנונית לסדרי עבודתה של הועדה.

א. ידין:
אני רוצה להעיר, בהנחה שההצעה הזאת רצויה באופן עקרוני, לא היו הצעות אחרות מאשר 100 יום. העיקר הוא הסוגים שעליהם הדבר יחול.

אני הייתי מציע דרך ביניים, שהדבר יחול על קצין צבא בשירות קבע של צה"ל, על שופט ועל דיין. קצין צבא כבר מוזכר בסעיפים 7 ו-8 של חוק יסוד: הכנסת, וזה חוזר בסעיף 56א(4) של חוק הבחירות לכנסת. נדמה לי שאם 100 יום נקבעו לגבי הכנסת, אפשר לכתוב זאת גם כאן. לא נראה לי שיש להבחין בין קצינים בדרגות נמוכות וגבוהות. גם לא נראה לי שיש להבחין בין שופטים ודיינים בדרגות נמוכות או גבוהות. אם התפקיד של קצין בשירות קבע דורש את תקופת הצינון, אפשר לדרוש זאת בדרגות גבוהות ונמוכות. הוא הדין לגבי שופטים. ההגיון דורש לא להבדיל.

נשיא המדינה, רבנים ראשיים, מבקר המדינה ורמט"כל, אלה אנשים בודדים ואיננו צריכים לקבוע כללים לגביהם. מלבד זה, אני חושב שמצינו את חוג האנשים הבאים בחשבון לענין זה. עובדי מדינה בכירים לא שייכים לכאן. מדוע צריך עובה מדינה לשבת קודם 100 יום מחוץ לתפקיד שלו? אגב, היו מקרים שעובדים בכירים הפכו לשרים כלי לחכות 100 ימים.

לכן הייתי כותב: קצין צבא בשירות קבע של צה"ל, שופט או דיין, לא יכתן כחבר בממשלה אלא אם חדל לכהן בתפקיד זה 100 יום לפני היותו שר.

ח. צדוק:
אנחנו מתקנים חוק יסוד וזה מחייב נקיטת לשון יותר כללית, והפגעות מאזכור חוקים אחרים. צריך לנסות למצוא את הענין במלים קצרות בתוך המסגרת הזאת. אני לא הייתי הולך להבחנה בין דרגות שונות. אם אין סיכוי שקצין בדרגה נמוכה או שופט תעבורה יהיה מועמד לשר, לא פוגעת בשום דבר אם נקטתי לשון כללית. אם ביום מן הימים יתברר שיש רב-סרן במעמד כזה שהוא ילך לממשלה, אז יחול עליו החוק.

אני הייתי נוקט לשון כללית. אותי עניינו שני סוגים נוספים. סוג אחד זה הדיינים, ואני מקבל את דעת פרום' ידין בענין זה. סוג שני זה עובדי מדינה בכירים. אני לא מציע להזכיר את מבקר המדינה. אני מדבר על קטגוריות יותר רחבות. ביתן את דעתנו על השאלה האם זה רצוי לעובדים בכירים יהיו שונים בענין זה מקציני צבא בכירים. האם הם לצורך זה קטגוריה שונה מאשר קציני צבא או קופטים ודיינים? אני עדיין נוטה לחשוב שהם שייכים לאותה קבוצה. כשאם ששייכנו אותם לאותה קבוצה בחוק הבחירות לכנסת, וכשאם ששייכנו אותם לאותה קבוצה בסעיף 7 לחוק יסוד: הכנסת, אני מציע שנשקול את ההצעה הזאת.

י.ה. קלינגהופר:

אני מוכן להוציא את המקרים האינדיבידואליים הבודדים, את מבקר המדינה ואת נשיא המדינה, אבל לא את עובדי המדינה הבכירים. לא נראה לי שיצטרכו להמתין 100 יום כדי להיות מועמדים לכנסת, ולא יצטרכו להמתין 100 יום כדי להיות מועמדים לחברי ממשלה.

מדוע מרחיבים רק על חלק מהם ולא על עובדי המדינה האזרחיים? אני הייתי הולך בכיוון זה שהציע חה"כ צדוק. שנרחיב את ההצעה לגבי הדיינים, ללא הבחנה בין דרגות, וכן על עובדי מדינה בכירים שמנועים מלהיות מועמדים לכנסת בלי המתנה של 100 יום.

סעיף 56 לחוק הבחירות בנקודה ספציפית אחת עומד בסתירה לסעיף 7 ו-8 לחוק הבחירות לכנסת. סעיף 56 קובע מניעות בכפוף ל-100 יום לגבי כל קציני הקבע, ללא הבחנה בין הבכירים והלא-בכירים. צריך להוציא פעם את המלה "בכירים" מסעיפים 7 ו-8 לחוק הבחירות לכנסת. זה לא יפה מבחינה אסתטית.

י. קורן:

אם נחר יהיה משבר בממשלה, אינני רוצה לסתום את הדרך שימונה עובד במשבר בבלי שיחכה 100 ימים. אינני מניח שסג"מ יהיה מועמד לשר.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני מצטרף לדעת חה"כ קורן. נכון שטוב אם הציבור הגדול של עובדי המדינה היה א-פוליטי. דה-פוליטיזציה של המנגנון הממשלתי זו משאלת ליבם של רבים, אם כי אנחנו די רחוקים מזה למעשה. בכל זאת אין מעמדם של עובדי מדינה קרוב כל כך לשופטים וקציני צבא, מבחינת הגדרת החוק. במידה רבה הצלחנו בצבא במה שלא הצלחנו בין עובדי המדינה. לכן להרחיב את זה על עובדי המדינה, נראה לי שזו התעלמות מהמציאות, זה עקרון שאנחנו מתקשים להגשים במציאות. לכן אני מציע להסתפק הפעם בשני הסוגים האלה - קצינים, שופטים ודיינים - ולא להוסיף אחרים שהמציאות איננה נותנת לנו את הצידוק להחיל את הדברים עליהם.

אני מבקש שיושם לב לניסוח האחיד, וכן שייקבע בצורה ברורה שהאדם צריך לעזוב את השירות למעשה ולא לעבור לתפקיד אחר.

ה צ ב ע ה

	בעד ההצעה שהמגבלה המוצעת תחול על קציני צבא הקבע
8 -	כל עוד הם קצינים בצבא
2 -	נגד
1 -	נמנע

ה צ ב ע ה

- 8 - בעד ההצעה שהחוק יחול על שופטים ודיינים
- בעד ההצעה שהחוק יחול על עובדי מדינה בכירים
- 3 - באותו היקף שזה חל לגבי הכנסת
- 2 - נגד
- 4 - נמנעים

ה ו ח ל ט

החוק יחול על שופטים ודיינים וקציני צבא הקבע.
אשר לעובדי מדינה בכירים, כאשר הנוסח המתוקן
יוגש, תהיה הצבעה נוספת.

חוק הסחרי משפט ומינהל (תיקון), תשל"ג - 1972

פ. גלס:
הועדה אישרה בתיקונים קלים של נוסח
את המסמך מה-12.3.73, פרט לאמור
בסעיף קטן (ו) של סעיף 5 לחוק העיקרי. הועדה החלה לדון בנוסח
סעיף (ו). בישיבה האחרונה הועלו מספר הצעות. הועלו כמה הצעות.
הצעה אחת של חה"כ האוזנר, שביקש בסעיף קטן (ו) של הנוסח מ-5.4
לשחרר את הפודה מתשלום ההשבחה שחלה עקב פעולות הממשלה הירדנית.
חה"כ קלינגהופר הציע להחליף את ההתייחסות להשבחה ע"י התייחסות
להשקעה ולהצמיד את הנוסח לנוסח בדבר בנייה על קרקע הזולת בחוק
המקרקעין. אם ללכת לפי זה, אז יתכן שפודה יצא ידי חובתו ע"י
תשלום פעוט ביותר בשביל רכוש גדול. יכול להיות שהממשלה הירדנית
הקימה את הבניין בתחילת שנות ה-50 ואז הוא ישלם פרוטות ויקבל רכוש
גדול.

היו"ר י. גולדשמידט:
מספר המקרים שאנחנו מסדירים ע"י
החוק הזה הוא גדול או קטן?

פ. גלס:
יש בעלם בעניין זה, כי האפוסטרופוס הכללי
שעוסק בקועל במאטריה הזאת, אמנם עלה
על מספר מקרים שבהם היו טענות, אבל אין לו מידע מושלם. שמענו על
שדה התעופה בעטרות ועל הגן מסביב לחומת העיר העתיקה. אלה היו
המקרים בגללם נתבקש התיקון.

ג. האוזנר:
אני חושב שאזרח לא צריך לשלם כאשר הוא
מקבל נכס בחזרה מידי ממשלת ישראל
שלא נזקקת לו עוד. אותו חלק ההשבחה שנעשה ע"י ממשלת ירדן, אין הוא
צריך לשלם. אם הממשלה שלנו לוקחת נכס ומשביחה אותו ואחר-כך היא
מוכנה להחזיר, אז האדם כפוף לחוקי המדינה, הוא מקבל נכס יקר יותר,
ומן הצדק שכאשר הוא מקבל נכס מושבח, הוא צריך לשלם לממשלה את ערך
הנכס כפי שהוא כאשר הוא מקבל אותו בחזרה, אפילו אם הוא לא ביקש
להשביח אותו. לא כן לגבי מקרה שהדבר נעשה לא לפי שיקולים של
הממשלה שלנו. הוא לא יכול להשפיע על זה. הוא לא בחר לפרלמנט
הירדני. עשו בנכס שלו מה שרצו, יכלו גם להוריד את ערכו מטה מטה
ויכלו להשביח אותו. כל זה נעשה ע"י מדינה אויבת, ואני לא חושב
שכאשר יגיע המועד להחזרת הנכס לבעליו, צריך להביא בחשבון מה
שעשתה ממשלה אויבת בנכס. אני הצעתי לא להביא בחשבון את ההשבחות,
אלא אלה שנעשו ע"י מדינת ישראל, את אלה כודאי שצריך האזרח לשלם.

י.ה. קלינגהופר:

לבי אינו שלם עם הגישה של חה"כ האוזנר.
אילו המדובר היה בממשלת ירדן, הייתי
סבור שהיא השביחה, שזה עניינה ולא צריך לפצות אותה. אבל היום
ממשלת ישראל נכנסה לנעלי ירדן, ועל כן מבחינה זו, אני חושב
שאינן טעם לשקול את הדבר כך שנכנס נגזל ע"י מדינה אויבת ואם היא
השביחה, לא צריכים לשלם כל תמורה בעד השבחה. אינני יודע
מי ייחנה מזה וכמה ייחנו. אם היום מדינת ישראל היא הריבון של
השטח, יש דין ודברים עם מדינת ישראל ולא עם ירדן, ולא מעניין אותי
מי גזל אז. אם על המגרש הוקם בנין גדול ע"י ממשלת ירדן, ששווה
מיליונים, מדוע זה מגיע חינם לאדם שמחזירים לו את המגרש?
היום הבנין הוא בבעלותה של מדינת ישראל וצריך לפצות אותה על כך.
אני מחייב זאת, אם יובא בחשבון כאחד השיקולים לקביעת הפיצוי להשבחה,
גם הסבל שנגרם לאדם מחמת אבדן רכושו. זה יכול להיות אחד השיקולים
שהממשלה חייבת לקחת בחשבון.

ג. האוזנר:

אם ממשלת ישראל באה כנעלי ממשלת ירדן
וממשלת ירדן הפקיעה מגרש, האם ממשלת
ישראל תשלם פיצויים עבור ההפקעה? אני מדבר על מקרים שהיתה הפקעה
ירדנית ולא מחזירים את הרכוש.

י.ה. קלינגהופר:

זו קטגוריה אחרת. אבל אם תהיה הצעת
חוק לפתרון הדבר, אהיה פתוח לדיון
גליבון. פה יש שאלה אחרת, שמחזירים את הרכוש. אינני רוצה שאנשים
סתאום יתעשרו במיליונים. זה מופרז מאד כמשקל נגד לסבל שסבלו.
משהו צריך לשלם בעד ההשבחה.

ד. ארזי:

אני רואה קושי רב בהצעת חה"כ קלינגהופר.
ממשלת ירדן הפקיעה מגרש, הקימה שם מבנה
ציבורי. גם אנחנו פעם נרצה לשלם פיצויים. האם אפשר יהיה לדרוש
מאתנו שנשלם פיצויים? כאשר לא היתה לנו השפעה כל שהיא על המגרש
שבינתיים הפכו אותו לכזה? באין הסכם, ילכו לבית המשפט והוא יכריע.
זה תלוי בנסיבות מסוימות.

היו"ר י. גולדשמידט:

חה"כ האוזנר טוען אם ממשלת ישראל השביחה -
צריך לשלם; אם ממשלת ירדן השביחה - לא
צריך לשלם עבור ההשבחה.

מ. גלס:

הענין מתחיל בסעיף קטן (ד) של החוק הקיים
(ע' 66 בחוברת הכחולה). נניח שנתפסה
קרקע יהודית בידי השלטונות הירדניים אשר הקימו עליה בנין משרדים.
אם ממשלת ישראל קיבלה את זה בתורה זו, זה נהפך לנכסי המדינה ויש
לשלם פיצויים.

כתוצאה מדיננים שהיו בוועדה, ובהקבלה
להוראות דומות בחוק התכנון והבנייה, נמצא הסדר די מפורט לאותו
מקרה שממשלת ישראל, אחרי שקיבלה את הירושה הזאת, מחליטה: אנחנו
משלמים גאות בנין המשרדים נשכיר במקום להשתמש בו למשרדים שלנו.
במקרה כזה תינתן אופציה לבעל הקרקע לרכוש את הקרקע בחזרה.
חה"כ האוזנר אומר, שאז די לבעל הקרקע שיחזיר את הפיצויים שקיבל
ואין עליו לשלם בעד ההשבחה הירדנית. לפי עניות דעתי, היתה
במקרה כזה נוצרת הפלייה לגבי האדם שהקרקע נלקחה ממנו לחלוטין
לעומת האדם שממשלת ישראל שינתה את היעוד של הבנין וחייבת לחזיר
את הקרקע.

ח. צדוק: אם ממשלת ישראל אומרת שזה נחוץ לה, משלמים לו כאילו היום הפקיעו את הקרקע.

פ. גלס: הסדרנו את העניין. שר האוצר צריך לאשר שביום תחילתו של החוק שאנחנו דנים בו, הקרקע עדיין נועדה לשמש לצרכי ציבור שפורטו באישורו. אם הוא לא נותן אישור, חייבים להחזיר.

ח. צדוק: יש מקרה ששר האוצר מלכתחילה לא אישור שזה נחוץ למטרה ציבורית; ובמקרה השני הוא אישר, אבל אחר-כך חל שינוי ביעוד. במקרה השני השאלה אם הוא צריך לשלם את הפיצוי שקיבל ועוד משהו; ובמקרה הראשון הוא לא קיבל פיצוי.

פ. גלס: אני רוצה לתקן את עצמי. התעלמתי קודם מס"ק (ב) של המסמך 12.3. הסעיף הזה אין לו תוקף רטרואקטיבי. אם לפי סעיף 5(ד) הנוכחי הקרקעות נהפכו לנכסי המדינה, אז ישלמו פיצויים לפי סעיף 5(ד).

ח. צדוק: שר האוצר צריך לתת אישור שזה עדיין נחוץ למטרה ציבורית, ואז האיש מקבל פיצויים לפי ערך הקרקע. אני שואל: מה המצב אם נכנסנו לירושלים, יש שם קרקע שהופקעה ונבגה עליו בניין ששר האוצר לא אישר שזה נחוץ לו?

פ. גלס: יש להבדיל בין שני מקרים. מקרים שעליהם חל ס"ק (ח) הקיים, המדובר על בניין ציבורי ולא על השבחות אחרות. אם היה בניין ציבורי, יחול ס"ק (ד) כפי שהוא היום. ההסדר של אישור שר האוצר לא יחול לפי ס"ק (א), זה יחול רק לגבי ההרחבה של סעיף (ה) על בצוע עבודות ציבוריות אחרות כגון גינון, התקנת שדה תעופה, כבישים וכו'. לכן לגבי בנינים ציבוריים לא יחול שינוי בעניין זה.

ג. האוזנר: המדינה לוקחת הכל. אלא שלגבי דברים שהיא מוסיפה להשתמש בהם, היא מפצה את הבעלים לפי ערך הקרקע ביום הקובע; נכסים אחרים שהיא איננה זקוקה להם, היא חייבת להחזיר לפי אופציה, ואז ישלמו לא רק לפי ערך הקרקע אלא גם לפי ערך ההשבחה הירדני. לזה אינני מסכים.

י.ה. קלינגהופר: במקרה הראשון האדם לא קיבל את הכנינים האלה, במקרה השני כאשר הוא זכאי להשתמש באופציה ומקבל את הרכוש בחזרה, הוא נהסך לבעל רכוש עצום, ואי אפשר לתת לו במצבה דבר כזה.

ח. צדוק: כאשר נכנסנו לירושלים, כל הנכסים הפכו לנכסי המדינה. אנחנו קבענו שמשלמים פיצוי בעד הקרקע אם היא הופקעה. הבעלים מקבל פיצוי על ערך הקרקע ב-1969 אם הממשלה אומרת שזה לא נחוץ לה. מה ההבדל בין המצב הזה לבין מצב שהדבר לא קורה בירושלים, אלא במדינת ישראל כאשר הפקיעו לצרכי ציבור ואחר-כך שילמו פיצויים, ולאחר מכן הממשלה לא צריכה את זה יותר.

פ. גלס: יש להבדיל בין האסמכתאות שמכוחם נעשתה ההפקעה. אם היא נעשתה מכוח חוק התכנון והבנייה, קמה לתחיה האופציה של הבעל הקודם, אבל הוא צריך לשלם עבור ההשבחה. אם היתה הפקעה על פי פקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור) מצבה של המדינה יותר טוב, כי אז אין האופציה לדרוש בחזרה. הוא הדין לגבי פקודת הדרכים ומסילות הברזל.

היו"ר י. גולדשמידט: יש מקרים שהרכוש חוזר לבעלים ואין למדינה זכות לדרוש אותו, וזה כאשר הדבר היה בידי הירדנים, הם לא הועידו אותו לצרכי ציבור, ואז זה חוזר לבעליו. במקרה שהירדנים הועידו את הקרקע לצרכי ציבור והקימו עליו בנין לצרכי ציבור, זה עובד למדינה. אם המדינה מודיעה שהיא איננה זקוקה לו, יש לבעלים אופציה להודיע שהוא יקנה את זה. אם המדינה בנתה על זה בנין, הוא צריך לשלם בעד השבחה. הטענה של חה"כ האוזנר היא, שאם הירדנים הקימו את הבנין אין הבעלים צריך לשלם עכשיו עבור זה. אם מדינת ישראל הקימה עליו בנין הוא חייב לשלם עבור ההשבחה, אבל כאשר הירדנים עשו זאת, הוא אומר, מדוע המדינה עכשיו תזכה בזה. אני חושב שהשבחה הירדנית מגיעה לא לאיש אלא למדינה. המדינה השקיעה די הרבה כדי לקבל את זה בחזרה. אם הם אינם משפוטים, פונים לבית המשפט ובית משפט יכול לקחת בחשבון את הסבל שנגרם לו. לכן אני בעד הנוסח המוצע.

המשך הדיון גדחה.

הישיבה ננעלה בשעה 11:10